

ÅKERS KYRKSTALLAR

Kyrkstall har funnits vid många kyrkor i landet och de tjänade som stall och förvaringsplats för seldon och reskläder för socknens långväga kyrkobesökare. Stallen uppfördes antingen av respektive gårdsägaren eller gemensamt av flera gårdar. Rätten att bygga på kyrkovallen var förbehållet självägande bönder. Obesuttna torpare och gårdarnas tjänstefolk ägde sällan häst och var oftast hänvisade till att gå. När bilen blev vanlig på landsbygden under 1950- och 60-talen förlorade stallen sin funktion och revs.

Kyrkstallen vid Åkers kyrka är osedvanligt väl bevarade, men också ovanliga genom att de är små, fristående och har ingång på gavlarna. Andra bevarade kyrkstall i Småland finns i exempelvis i Villstad, Hallingeberg och Visseljärda. I kontrast till stallen i Åker är dessa i stället uppförda samfällt i större längor.

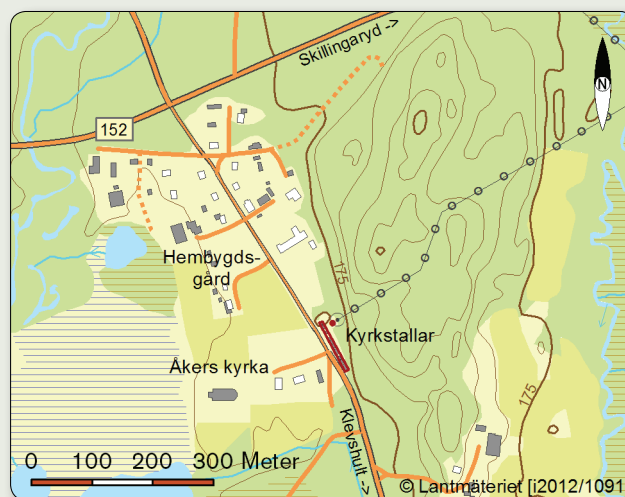
Vid kyrkan i Åker fanns vid laga skiftet 1863 fyra stall placerade direkt utanför kyrkogårdsmuren i väster. När en ny folkskolebyggnad uppfördes samma år vid kyrkan togs platsen där stallar var uppställda i anspråk som skolgård. Därför flyttades stallarna till sitt nuvarande läge.

Vid en dokumentation som länsmuseet utförde 1943 fanns 17 stall uppställda i två rader utefter en gata. Av bilderna på 1940-talet framgår att enstaka stall hade kvar en äldre tak-täckning med bräder och underliggande näver, annars var de flesta taken täckta med stickspån. Timmerfasaderna har i flera fall klätts med brädpanel i efterhand. Sedan en räddningsinsats på 1950-talet kvarstår i dag 13 stallar samlade utmed vägen.

De flesta av de bevarade stallen har tillkommit under senare delen av 1800-talet och antalet stall utökades då kraftigt. De inrymmer vanligen en eller två spiltor, men tidigare fanns två större stall med vardera nio spiltor.

Kyrkstallarna 1943. Arkivbild Jönköpings läns museum.

SMULTRONSTÄLLE 40

HITTA HIT

Ca 7 km sydväst om Skillingaryd. Kör Lv 152 från Skillingaryd och tag söderut vid vägkorsning, skyltad Åker.

Koordinater:

N 6360214 / E 439790
(SWEREF 99 TM) // N 57°
22' 50,70", E 13° 59' 54,93"
(WGS84)

Kyrkstallarna i Åker. Foto Jönköpings läns museum.

JÖNKÖPINGS LÄNS
MUSEUM

036-30 18 00 • www.jkpglm.se

SMULTRONSTÄLLEN

Ute i landskapet finns massor att upptäcka! Läns museet presenterar här smakprov på sevärdheter i Jönköpings län med utgångspunkt i kulturmiljöer och kulturarv.

Här finns välkända kulturminnesmärken såsom Habo kyrka och domarringarna i Smålandsstenar, men också mer okända pärlor såsom flottningsslämningarna i Valån och Stengårdshults kyrka. I länet finner vi många spår efter forna tiders människor och verksamheter, allt ifrån slott- och herresäten till övergivna vägbanor och odlingsrösen i skogsmark.

Vår tanke med Smultronställen är att det ska locka till utflykter i kulturlandskapet – där finns vår historia, som tar sig olika uttryck i den fysiska miljön. Det är ett arv värt att uppleva och värna. Under rubriken Smultronställen kommer vi allteftersom fylla på med ännu fler sevärdheter, både för länsbor och långväga besökare. Ju fler som upptäcker dessa pärlor, desto större möjlighet att de bevaras för framtiden.

FAKTA

I Jönköpings län finns över 40 000 registrerade fornlämningar, 87 riksintressanta kulturmiljöer, närmare 130 byggnadsminnen, ungefär 150 kyrkor, 100-talet hembygdsgrändar med samlad äldre bebyggelse, ett stort antal industrihistoriska miljöer samt två kulturreservat. Därtill finns också ett stort antal kulturmiljöer med bevarandevärd bebyggelse. En del av dessa kan man få information om via länsstyrelsens och kommunernas hemsidor. Man kan även hitta beskrivningar via de olika hembygdsföreningarnas respektive sidor.

BRA ATT VETA

Tillgängligheten till de olika smultronställen varierar. En del är välskyttade, enkelt tillgängliga och uppfyller krav på parkeringsplatser etc. Andra kräver mer av besökaren, kanske behöver man gå en längre sträcka för att nå sitt mål, ibland är det snårig skog och väl framme möts man kanske av en trasig skylt (om det ens funnits någon). Platserna bär dock alltid på en spännande och intressant historia.

Notera också att många av de kulturhistoriska byggnaderna är privatägda och endast tillgängliga för exteriör beskådan. Respektera privat tomtmark. Många kyrkor är öppna sommartid. Under andra tider på året brukar man kunna kontakta kyrkvaktmästaren som öppnar upp.

